

PASAULIO ANYKŠTŲ BENDRIJOS LAIKRAŠTIS KIEKVIENAM, LAIKANČIAM SAVE ANYKŠTŲ

Alfredo Motiejūno nuotr.

Čia gera gyventi!

Rimantas VANAGAS

Iki šiol maniau, kad peldai gyvena tik Kazio Sajos knygoje „Ei slėpkitės!“ – tokie linksmi, smagūs smuiko nykštukai. Bet štai naujoji PAB ats. sekretorė Monika Peldavičiūtė paliudijo esanti kilusi iš Peldžių kaimo netoli Tytuvėnų (Šiaulių rajone), ten jos tėvų ir protėvių „kelmas“. Dar vienas netikėtumas – jau mokydama J. Janonio gimnazijos 8-je klasėje, Monika žinojo studijuosianti politikos mokslus: jie kaupini kintančių įdomybių, be to, neabejotinai plečia akiratį. Argi žmogui ne svarbiausia – atskirti smulkmenas nuo esmės, susigaudyti, kas dedasi pasaulyje?

Kelias vedė tiesiai į Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutą. Tiesa, studijas Monika įsivaizdavo šiek tiek kitaip, juolab netrūko bendrakursių, įsivaizdavusių save oriais „portfelio pilotais“, iškart kone ambasadoriais. Ji išmoko kitko: mokėjimo įsiklausyti, lankstumo, prisiderinimo, kuris praverčia ne tik namie.

Kas pavyko, tai pavyko: bestudijuodama pagal mainų programą pusę metų gyveno Pietų Korėjoje, paskui tiek pat Turkijoje, trejus metus dirbo Gruzijoje, Azerbaidžiane – „Transparence internationale“ atstovybėje konsultavo darbo optimizavimo strategijas, teisinės pagalbos regionuose organizavimo srityse. Jeigu būtų siekusi

profesinės karjeros ar užsienietišką grožybę, galėjo gyventi kaip inkstas taukuose. Bet ji pasirinko... Anykščius!

– Yra tokia organizacija „Investuok Lietuvoje“. Viena jos programų – „Kurk Lietuvą“ – kviečia užsienyje studijuojančius ar baigusius studijas dirbti regioninėse savivaldybėse. Pagal šį projektą pusę metų dirbau Šiauliuose, po to 2 mėnesius – Utenoje. Ir atsitiko štai koks dalykas: 2014 metais su tėčiu bebėgdama triatlono varžybose (dviratis, bėgimas, plaukimas), šešias su puse valandos grožėjausi Anykščiais ir jų apylinkėmis. Man šitame krašte pasirodė taip gražu ir gera, kad nusprendžiau: viskas! Užrašas ant Šventosios kranto Anykščiuose „Čia gera sugrįžti“ iš esmės klaidingas, turėtų būti – ČIA GERA GYVENTI!

Ir kaipgi po pasaulinių patirčių gyventi Anykščiuose? Savivaldybėje Monikai teko padirbėti prie projekto „Rytų Aukštaitijos darnaus turizmo strategija“. Užduotis nebuvo lengva: kaip suartinti gretimus rajonus, kad jų veikla būtų kryptinga? Po pusantrų metų darbo Monika pasijuto savarankiška ir taip išdrąsėjo, kad nusprendė pasirinkti tikrai ne rožėmis klotą laisvos kūrėjos kelią.

Miestas priėmė savotiškai – laikraščiai rašė, kad Anykščius pamėgo keistuoliai, nors pati Monika manė ir tebemano, kad keistuoliai tie, kurie nemato ką turį. Kaimynai iš pradžių irgi žiūrėjo atsargiai, bet po truputį priprato, pradėjo pasitikėti. Monika dažnai girdi atvykėlius sakant, kad norėtų Anykščiuose gyventi, bet pasiryžti išdrįsta retas, bent kol kas. O Anykščiuose nenuobodu net rudenį ar žiemą: kūreni sau krosnelę ir žiūri į hipnotizuojančią ugnį...

Nukelta į 2 p.

Čia gera gyventi!

Atkelta iš 1 p.

– Anykščių ateitis? Miestelio prioritetas turėtų būti ne turizmas, o jaunų šeimų pritraukimas, darbo vietų jiems sukūrimas. Visa kita čia puiku, motyvacijos per akis: dienos ritmas toks, kad viskam užtenka laiko, viskas vyksta lėčiau, gražiau. Miestelio simbolis ir jungtis, be abejo, Šventoji. Jei upė pakilusi – ir miestelio ritmas, atrodo, greitesnis. Jei nebūtų upės, nebūtų ir Anykščių... Na, žinoma, ir miškas, labai svarbus tiek anykštėnams, tiek svečiams.

Monika įsitikinusi, kad Anykščių ateičiai svarbiausia – rūpestis ir stebėjimas. Kiekviena idėja pirmiausia turėtų būti derinama su gamta: jei sumąstom naują projektą, privalu iškart pažiūrėti, kaip jis veiks gamtą. Juk pas mus žmonės todėl ir važiuoja, kad pamatytų, kaip žmogus gali sutarti su gamta. Ir visa šitoji gyvenimo kokybė – ne tik valdininkų, bet ir visų piliečių darbas: stebėti, iškelti idėjas, nebūti abejingiems.

Monika apsidžiaugė pakviesta dirbti Pasaulio anykštėnų bendrijos atsakingąja sekretore. PAB jai reiškia bendrystę, kurios mieste vis dar labai trūksta. Jai norėtųsi, kad kuo daugiau jaunų žmonių, jaunų šeimų susijungtų bendrai veiklai, perduotų vertybes ir bendraamžiams, ir jaunesniems.

– Kiekvienas jaunas žmogus turėtų atrasti savo esmę, savastį bendraudamas su žmonėmis, aplinka. Paklausti savęs – kuo aš galiu būti naudingas savo žemei, žmonėms, Lietuvai? Ne laukti, ką man duos valdžia, valstybė, o pats siūlyti ir stengtis.

Laisvalaikį Monika leidžia pėsčiomis ar bėgte, mindama dviračio pedalus šilėlyje, Šimonių girioje, stebuklingoje vietoje – Inkūnuose. Intensyvus buvimas gamtoje jai padeda susikaupti, įlieja pasitikėjimo ir energijos. Todėl – neskubėdama – spėja pasidžiaugti ir „Naujų vėjų“ bendruomene, ir sutartinių giedotojų būreliu. Jai smagu, kad Anykščiuose jaučiasi atradusi savo šaknis, istoriją, žoleles, gamtą, tradicinį duonos kepimą – visa tai jai žadina įkvėpimą, norą įgyvendinti savo idėjas.

Iš Monikos Peldavičiūtės asm. archyvo

Idėjos Anykščiams. Anykščių metamorfozės

Miglė Marija Galvonaitė

...O jei kiekvieną, gyvenantį toliau nuo gimtojo miesto, pradėtume vertinti ne kaip tą, kuris nutolo ar savu noru nusisuko nuo „šaknų“, bet kaip žmogų, kuris krauna savo gyvenimo lagaminą ir sukauptas patirtis ketina pritaikyti teigiamiems Anykščių ateities pokyčiams? Nauja rubrika „Idėjos Anykščiams. Anykščių metamorfozės“ skirta būtent tam – pamąstyti, kaip anykštėnų, išsibarsčiusių po Lietuvą ir pasaulį, įgytos pamokos galėtų subrandinti naujų idėjų miestui.

Anykščiuose palikau savo senelius, vaikystės draugus ir begalę prisiminimų. Šiuo metu studijuju civilinę inžineriją Danijoje. Ten išvykau, kad įgyčiau naujų patirčių, pakeliaučiau ir išbandyčiau save.

Kaskart grįždama į Anykščius aplankyti artimųjų, savo vaizduotėje matau, ką ten daryčiau kitaip, moderniau, įdomiau ar praktiškiau. Be jokios abejonės, turiu gausybę idėjų, tačiau dvi labiausiai kirbančios galvoje – atidaryti maisto prekių parduotuvėlę ir susibūrimų vietą, kurios būtų laisvai prieinamos mažiau pasiturinčioms šeimoms.

Taip pat norėčiau įkurti daugiau trečiojo amžiaus universiteto centrų, kad kiekvienas senjoras galėtų tokią vietą rasti netoli namų, nes šiuo metu grupės perpildytos, o keliauti iki universiteto kai kuriems tiesiog per toli.

Kotryna Patricija Paltarackaitė. Anykštėnė Danijoje

Anykščiai – mano gimtasis miestas, čia praleista vaikystė ir paauglystė. Taip pat šalia Anykščių gyvena mano tėvai, kuriuos stengiuosi dažnai aplankyti.

Išvykimas į užsienį buvo ilgai planuotas ir tikrai ne spontaniškas. Vilniaus universitete šešerius metus studijavau biofiziką, tad kitas logiškas karjeros žingsnis buvo doktorantūra.

Lietuvoje doktorantūros sąlygos nėra tokios blogos, kaip jas kartais „piešia“ žiniasklaida. Vis dėlto geriausi pasaulio universitetai pritraukia pačius talentingiausius ir labiausiai motyvuotus studentus bei tyrėjus. O tai sukuria tobulą aplinką mokslo vystymui. Tad studijuoti išvykau į vieną geriausių (TOP 15) technologijų srities universitetų pasaulyje – Lozanos politechnikos institutą Šveicarijoje.

Anykščiai visada buvo ir bus mano gimtinė, nesvarbu, kaip toli, aukštai ar žemai būsiu. Tai vieta, kuri mane augino bei mokė, kur gyveno seneliai, gyvena tėvai. Visai tai kuria nenutrūkstamą ryšį bei dvasingumą, kurį reikia išsaugoti ir pratęsti, kuris turi tapti besąlyginiu moraliniu įsipareigojimu bei universalia norma.

Nors šiuo metu esu išvykęs bei studijuojau Krokuvoje, nepraleidžiu pro akis nei vienos miesto vykstančios naujienos. Matau nemažai ydų, kurias reikia taisyti. Tiesioginio valdymo praktikų didinimas, investicijų pritraukimas, miesto parama naujakuriams bei verslininkams – tik kelios sritys, kurias reiktų tobulinti.

Viliuosi, kad valandos, praleistos studijuojant įvairiuose Europos universitetuose, leis įgytą patirtį bei jaunatvišką veržlumą pritaikyti netolimoje ateityje mūsų bendruomenėje. Juk kas mes be Anykščių – ir kas Anykščiai be mūsų?

Jonas Deveikis. Anykštėnas Lenkijoje

Man ištis patinka Anykščių kaip kurortinio miesto idėja, tačiau ją būtų galima plėtoti ir į kiek aukštesnį lygmenį. Štai, pavyzdžiui, Šveicarijoje maži miesteliai suburia jaunus, išsilavinusius žmones, suteikdami jiems puikias sąlygas darbui ir poilsiui. Pastaruoju metu ir Lietuvoje populiarus „freelance“ (laisvai samdomų darbuotojų) veiklos principas, nereikalaujantis pastovios darbo vietos ir leidžiantis dirbti nuotoliniu būdu. Anykščių bendruomenė, pasinaudodama šiuo dėsningumu, galėtų pasiūlyti mažus biurus, kurie būtų arti gamtos. Tokia galimybė laikinai padirbėti Anykščiuose, manau, pritrauktų į miestą daugiau jaunų talentų.

Vytautas Navikas.

Anykštėnas Šveicarijoje

Anykščiai man ne tik vieta, tai – jausmas. Ten gimiau, užaugau, mieste prabėgo geriausi vaikystės, paauglystės metai – taigi sukaupiau labai daug šiltų ir gražių prisiminimų. Ten gyvena mano tėvai, kuriuos labai myliu ir stengiuosi kuo dažniau aplankyti. Taip pat draugai, pirmieji treneriai, su kuriais dalinamės bendra aistra sportui – vandenlentėms. Ten ir gamta, miškai, grynas oras. Viskas, kas geriausia, sutelpa Anykščiuose.

Šiuo metu studijuojau kūrybines industrijas Vilniaus Gedimino technikos universitete, dirbu mylimą darbą, sportuoju. Kiekvieną kartą, kai grįžtu namo, man smagu matyti tokį gyvą miestą, naujai besikuriančias jaukias vietas, daug besišypsančių žmonių.

Idėją Anykščiams sugalvoti vis sunkiau, nes viskas, ko anksčiau ten trūko, dabar jau sukurta. O ir keisti nieko nesinorėtų, gal tik būtų galima pasvajoti apie gyvos muzikos klubą, tokį kaip „Tamsta“ Vilniuje. Būtų smagu ten leisti vakarus, šokti, dainuoti ir šėlti su draugais ir šeima.

Dagnė Baniukšytė.

Anykštėnė Vilniuje

Paskutinė kelionė – į Ramųjį vandenyną...

Saulėtą gruodžio 2-osios vidurdienį iš uosto netoli Santa Monikos (JAV, Kalifornija) į Ramųjį vandenyną išplaukė didelė prabangi jachta „Leightstar“. Tarp 70-ties jos keleivių – PAB Garbės narys, Anykščių rajono Garbės pilietis, buvęs UCLA profesorius ir pirmasis atkurtojo Vytauto Didžiojo universiteto rektorius Algirdas A. Avižienis, sūnūs Rimas ir Audrius, sesuo Aldona, giminės bei kolegos, bičiuliai tautiečiai.

Pučiant lengvam vėjeliui, laivas nuplaukė 3 mylias nuo kranto ir sustojo tarptautiniuose vandenyse. Sūnūms nuleidžiant į bangas tirpią gintaro spalvos urną su mamos ir A.A. Avižienio žmonos Jūratės Izokaitės pelenais, „Verdžio choro“ (jame a.a. Jūratė dainavo 20 metų) dainininkai sugiedojo garsiąją vergų ariją iš Dž. Verdžio operos „Nabukas“:

*Skrisk, svajone, sparnuotoji mano,
Kur kalneliai ir lygumos žalios,
Kur švelnus taip malonus vėjelis,
Kur toks žydras gimtasis dangus.*

Kelių mylių spindulių vandenį nuklojo balti, raudoni, mėlyni gėlių žiedai – Lietuvos dukrai, motinai ir žmonai, filologijos mokslų daktarei, amžiams išplaukusiai į Ramųjį vandenyną...

PA info.

Paskutinės atsisveikinimo akimirkos...

David Martin JR nuotr.

Laisvės žingsniai

Paminklus prie Lenos statė visa lietuvių tauta

Artėjančio Lietuvos 100-mečio proga Kauno anykštėnų, profesorių, informatikos inžinerijos mokslų daktarą Rimantą PLĖŠTĮ kalbina rašytojas Rimantas VANAGAS

Neseniai Jūs dalyvavote PAB projekte „Anykščių akademija“, J. Biliūno gimnazijos gimnazistams pasakojote apie 1989 metų ekspediciją „Lena-89“, kuri pastatė paminklus lietuvių tremtiniams atšiauriausiose tuometinės SSRS vietovėse, buvote jos vadovas. Kaip kilo tokios ekspedicijos idėja – gal pats esate iš tremtinių šeimos?

Nesu tremtinys, bet tremties žiaurumai mane visą laiką jaudino. Vienas tėčio brolis žuvo vaduodamas Klaipėdą 1922 metais. Kitas brolis jau po karo atsidūrė Jakutijos lageryje. Mamos giminės vargo tremtyje prie Laptevų jūros. Mano tėvai jau buvo baigę mokslus universitetuose, matyt, gerai suprato, kaip ta tremtis atsėlina. 1953 metais mirus Stalinui, jie manė, kad gali būti naujų trėmimų, todėl spruko iš Vilniaus į Anykščius. Taip aš mokslus pradėjau Anykščiuose, kol galiausiai baigiau J. Biliūno vidurinę mokyklą.

Kaip kilo ekspedicijos idėja? Idėja gimsta kartu su žmogumi, svarbu nepraleisti progos ją įgyvendinti. Aišku, tai progai reikia būti pasiruošusiam, t.y. pribrendusiam. Man, dar vaikui, į atmintį įstrigo J. Biliūno palaikų pervežimas į Anykščius, o vėliau ir paties paminklo statyba.

Vadovu tapti nereikėjo. Mano uždavinys buvo organizuoti veiklą, kuri leistų pastatyti paminklus atšiauriausiose lietuvių tremties vietose – Laptevų jūros salose. Atvirai atskleisti savo tikslus buvo rizikinga – galėjo susidomėti sovietinis saugumas. Žodžiai „laisvė“ ir „nepriklausomybė“ dar nebuvo viešai ištarti.

1989 metų vasarą politinė situacija Lietuvoje, švelniai tarus, buvo nestabili: tebebuvo SSRS sudėtyje, šalyje tebešeimininkavo vienintelė partija ir okupacinė kariuomenė. Kaip tokiomis aplinkybėmis Jums pavyko suorganizuoti tokį prasmingą, patriotinį žygį? Kas parėmė, teikė drąsos?

Tuo metu Lietuvos, o tuo pačiu ir visos SSRS ekonominė situacija buvo tragiška. Universitetai vegetavo, biurokratija vešėjo. Lietuvos persitvarkymo Sąjūdis sujungė visą sustingusią politinę ir ekonominę sistemą. Kai „Bangos“ administracija grąžino Prisikėlimo bažnyčią tikintiesiems, per vietinį radijo tašką išgirdome konstravimo biuro darbuotojos Eurikos Masytės „Laisvė“, kitas Sąjūdžio dainas, atsirado galimybės individualiai veikti – pasinaudojant „Bangos“ finansinėmis galimybėmis, organizuoti Lietuvai reikalingus darbus.

Tuo pačiu metu dirbdamas ir universitete, jaučiausi gana laisvu žmogumi. O veiklos aš niekada nesibodėjau – tik labai nepatiko vyk-

Atkasti ir iškelti aukų karstus – ne vien fizinė kančia. Kairėje – ekspedicijos vadovas Rimantas Plėštys.

Iš Rimanto Plėščio asm. archyvo

dyti „iš aukščiau“ primestą valią. Mane galima kuo nors įtikinti, bet kad priverstų daryti tai, ko nenoriu... to nebuvo ir nebus!

Paminklų statymas – kilnus ir kartu labai konkretus darbas. Kas – kokios mintys, siekliai – stovėjo už jo, tiksliau – aukščiau jo?

Niekada nemaniau, kad ekspedicija į šiaurę – egzotikos ieškojimas, kažkokia asmeninė, juo labiau finansinė nauda. Paminklai Lenos deltoje turėjo priminti visam pasauliui prieš mus vykdytą sovietinį genocidą. Parodyti, kaip prievarta nuo savo žemės atplėšti niekuo dėti žmonės buvo kankinami, žeminami, žudomi. Kartu paminklai buvo skirti vieningam tautos šauksmui, kad lietuvių tauta siekia laisvės, anot Bernardo Brazdžionio, nori „vergamis palikti vargo naktį klaidą“.

Paminklų elementais tapo projektai, titinės konstrukcijos, paminklams skirti J. Marcinkevičiaus žodžiai, mus prie Lenos nuskraidinę lėktuvai, darbams reikalingi rūbai, įrankiai, konservų stiklainiai, net spiritas, vaistai ir dezinfekavimo priemonės, valčių varikliai, benzopjūklai, kiekviena mums suteikta radijo ar televizijos eterio minutė, neapmokestinti telefoniniai pokalbiai, o taip pat nebesuskačiuojamos paramos lėšos. Tuo metu visi suprato, kad tokie paminklai būtini, todėl tiksliausia būtų pasakius, kad juos kūrė ir statė VISA LIETUVIŲ TAUTA.

Kokie buvo didžiausi sunkumai, su kuriais susidūrėte organizuodamas ekspediciją?

Kai darbas turi prasmę, sunkumų lyg ir nebelieka. Labiausiai neramino tai, kad į mūsų oficialius prašymus Bulūno rajonas (Tiksio miestas) ilgokai neatsiliepė, taigi negavome ne tik sutikimo statyti paminklus, bet ir leidimų vykti į tas vietas. O bendrus paminklus norėjome pastatyti oficialiai, visiems, konkrečioje vietovėje (pastatyti naują antkapį ant vieno tremtinio kapo leidimo nereikėjo). Mus išgelbėjo balandžio pabaigoje grįžusi Donato Samėno vadovaujama slidininkų grupė, patarusi pasinaudoti jos užmegztomis pažintimis ir dėl iškvietimo kreiptis į Tiksio komjaunimo komitetą. Taip ir padarėme. Išsiuntę telegramą, gavome pirmuosius iškvietimus dviem asmenims: man ir buvusiam tremtiniui. Vėliau Tiksio komjaunimo komitetas iškvietė visą mūsų grupę.

Esate matęs, kopęs į daugybę kalnų – Kaukazą, Altajų, Sajanus, Tianšanį, Karakumus, pajutęs Taimyro atšiaurumą ir kt. – žodžiu, buvote patyręs žygeivis. Koks atsivėręs vaizdas lėktuvui nusileidus amžino įšalo zonoje, kuo jis buvo ypatingas, išsiskiriantis? Kokios buvo pirmosios patirtys Lenos žiotyse, prie Laptevų jūros?

Į Lenos žiotis skridau du kartus: gegužės pabaigoje kaip lėktuvo keleivis ir liepos 10 d. išsinuomotu lėktuvu kaip ekspedicijos vadovas, kartu su ekspedicijos dalyviais, paminklų konstrukcijomis, maistu ir kitu reikalingu inventoriumi bei medžiagomis. Tiksio įlanka dar buvo sukaustyta ledo, todėl neramino mintis, kaip reikės plaukioti baržomis.

Pirmą kartą leidžiantis iš lėktuvo atsivėręs vaizdas buvo toks, kokio ir tikėjausi. Nors buvo poliarinė diena, bet šaltoka (apie -15°C), o pusnys Tiksyje kai kur dar siekė antro aukšto palanges. Labiausiai jaudinausi dėl nežinomybės: leis ar neleis Bulūno valdžia statyti paminklus? Jeigu neleistų, tektų paminklus statyti kitose Sibiro vietose, o tai reikėtų daug ką pradėti nuo nulio.

Oficialių susitikimų su Bulūno rajono valdžios atstovais metu pavyko gauti pažadą, kad leis, bet oficialų leidimą į Kauną atsiuntė tik po savaitės. Tenai, Tiksyje, puoliau sudarinėti reikiamas sutartis: dėl malūnsparnių skrydžių maršrutų ir skraidymo valandų, dėl cemento, benzino motorinių valčių varikliams, baržų nuomos, antžeminio transporto, ekspedicijos štabo patalpų, telefoninių pokalbių limitų ir kt.

Tiksio komjaunimo komitete paprašiau, kad nuvežtų mane į Bykovą, kur galėčiau pamatyti lietuvių kapinaites. Štai ten nustėrau du kartus: kai mane apipuolė šunys ir neleido net krustelti, ir kai pamačiau lietuvių karstus, kabančius ant šlaito arba slenkančius nuo jo į jūrą.

Antrą kartą atskridus jau kartu su ekspedicijos dalyviais, emocijoms vietos nebeliko – nedvejojant teko imtis namuose kruopščiai parengto plano. Lietuvoje tuo metu vyrojo 35 °C karštis, ir man Vilniuje pakrovus lėktuvą nepavyko įtikinti ekspedicijos dalyvių, kad iškart apsirengtų žieminiais drabužiais, nes Tiksyje lipsime į nulio laipsnių vėsą. Ir

štai: vos nusileidus, kai kurie dalyviai tirtėjo su šortais ir marškinėliais, nes aplinkui dar buvo ledas, – komiška situacija! Tačiau drabužių buvome pasiėmę pakankamai, vien darbinių rūbų po keturis komplektus, tad užsispyrėliams teko paskubomis persirengti.

Pagal planą Tikso aerouoste man reikėjo pildyti keleivių įsodinimo ir krovinio pervežimo paraiškas kiekvienam malūnsparnio skrydžiui, tiksliai nurodant krovinio svorį ir žmonių vardus bei pavardes. Skrydžių valandos jau buvo apmokėtos iš anksto. Kiekvienas malūnsparnis buvo užpildomas degalais taip, kad dar pajėgtų pakilti ir jo užtektų grįžimui į Tiksį. Užtrukome visą parą, kol su keliais grupės dalyviais sutvarkėme visų užsakymų dokumentus.

Kaip jautėsi ekspedicijos dalyviai, kaip jie atsiskleidė tokiomis, galima sakyti, ekstremaliomis aplinkybėmis?

Kad būtų lengviau suprasti, kokie darbai mūsų laukė, išvardinsiu visus 9 paminklo pastatymo etapus: duobės paruošimas – iškirtimas 1,7 m. gylio; paminklo titaninės konstrukcijos sumontavimas; konstrukcijos nuleidimas į duobę; paminklo pado žemėje betonavimas; akmenų atvežimas (statybų vietose akmenų nebuvo – kartais prireikdavo juos gabenti iš kalnų šimtą kilometrų); paminklo pado virš žemės betonavimas; paties paminklo betonavimas; statybos pastolių išmontavimas ir aplinkos sutvarkymas; paminklų pašventinimas. Nors tarp ekspedicijos dalyvių nebuvo nei vieno statybininko, bet mano manymu, pastatyti tundros platybėse paminklai atrodo tikrai puikiai. Visus paminklų statybos ypatumus buvome aptarę dar Lietuvoje.

Apie gamtines sąlygas (temperatūros svyravimai, štormai, šlapdriba, lietus, 6 val. darbo ir 6 val. poilsio palapinėje ar name lyje, ištisą parą be galimybės geriau nusiprausti ar išsimaudyti) buvome supažindinę dalyvius iš anksto, todėl keli žmonės iš karto atsisakė dalyvauti ekspedicijoje. Betonavimo spartą stabdė žema temperatūra. Turėdami pasiruoštus gerus įrankius, laisvu laiku padėjome iškirsti įšalą ir iškelti karstus maždaug tuo pačiu metu atvykusiai Lietuvos tremtinių klubo grupei. Matydamas, kad darbų tempas kai kuriems per sunkus, leidau jiems išvykti į namus anksčiau.

Žmonės turėjo būti psichologiškai pasiruošę bet kuriuo metu atidarinėti karstus, rinkti ir perlaidoti palaikus, dirbti atšilusiame tundros dumble ir tuoj pat už kelių minučių valgyti. Ir man kartais kąsnis strigdavo burnoje.

Ekspedicijos užmojai, specifika ir rūsti kasdienybė bent man primena Džeko Londono apsakymus. Jei sutikimėte įvardinti ją kaip tam tikrus šiaurės nuotykius, kokius iš jų pirmiausia minėtumėt? Kas kėlė Jums daugiausia problemų?

Nenumatytų problemų sukėlė tuo pačiu metu Lenos deltoje pasirodžiusios dar trys lietuvių grupės: dvi „turistaujančių“ ir viena vežančių palaikus. Man kartais tekdavo tramdyti pirmuosius, kai pernelyg atsipalaidavę pamiršdavo tikrovę ir pasijusdavo kaip namie, nors iš tiesų gyveno svetimos

Titano kryžius Tit-Aruose (pagrindinis statytas – buvęs tremtinys Vaidutis Kasperavičius) gaudžia amžiną skausmą...

Iš Rimanto Plėščio asm. archyvo

karinės bazės teritorijoje. Prašiau jų neerzinti vietos gyventojų, nekaišioti kur nereikia žodžių „laisvė“, „nepriklausomybė“, kad suklusę saugumiečiai ir vietos pareigūnai neišsiųstų mūsų visų iš Bulūno rajono.

Beje, pastariesiems jau buvo „užkliuvusi“ mūsų „buržuazinės Lietuvos“ vėliava; laimė, galėjome pirštu parodyti, kad Maskvoje, Sąjunginėje liaudies ūkio pasiekimų parodoje (VDNCH), jau plevėsuoja tokia pati trispalvė. Kitas kritiškas momentas – kai „turistaujantys“ ketino pasinaudoti mūsų užsakytu malūnsparniu, kad išsigabentų karstus: tokiu atveju būtų likę nepastatyti du paminklai iš keturių numatytų. Ekspedicijai pavyko apginti savo tikslą.

Neišvengėm ir kitokių nuotykių, gal net tikrų dramų. Kartą vienas ekspedicijos dalyvis, buvęs tremtinys, pasijuto esąs herojus. Nors jau buvo beprasidedanti audra, jis su keliais ekspedicijos dalyviais, nepasitarę su vadovu, išplaukė į kito paminklo statybos vietą. Maisto buvo pasiėmę tik dviem dienom, o vietoj dviejų palapinių – tik vieną. Rizikuodami ne tik ekspedicijos sėkme, bet ir savo gyvybėmis, jie netgi bandė gabenti akmenis paminklui per audringą protaką, nors protingiau būtų buvę palaukti, kol nurims audra. Negana to, ryšys su jais greitai nutrūko.

Ką man daryti? Su ekspedicijos dalyviu Kastyčiu išsinuomojom žvejų katerį ir per audrą išplaukėme ieškoti atsiskyrėlių. Po kiek laiko mūsų kateris užplaukė ant seklumos, variklio aušinimo sistemą tuoj užkimšo smėlis. Nors šaltyje dukart ardėm variklį ir išplovinėjom smėlį, kateris vis dar gulėjo ant šono. Jei jo neišgelbėsime, teks be maisto laukti rudens, kol užšals Lena ir ledu galėsime pasiekti krantą...

Tada man šovė idėja. Įkalbinau katerio kapitoną, kad kuo skubiau nuvežtų inkarą (laive buvo motorinė valtis) kuo toliau prieš srovę. Po to jau su Kastyčiu, panau-

doję turistinius virvių įtempimo principus, nutraukėme katerį nuo seklumos. Toliau plaukiau atsigulęs ir prisitvirtinęs laivo priekyje, kartimi matuodamas gylį ir rodydamas kapitonui plaukimo kryptį. Sužavėtas sėkmės, kapitonas vėliau paprašė surišti jam visus turistinius mazgus, išgelbėjusius laivą, ir pasikabino juos garbingoje savo kajutės vietoje.

Nuvykę į paminklo statybos vietą, „pabėgėlius“ radome sveikus, bet išalkusius. Maistas jau buvo pasibaigęs, o aš, nežinodamas situacijos, jo nepaėmiau. Užtat pavyko sutaisyti anteną, ryšys su bazine stotimi vėl atsirado; žvejų tinkle radę žuvų, ekspedicijos dalyviai išgyveno likusias dienas, kol pastatė paminklą.

Ir štai – visi paminklai jau stovi visose numatytose vietose, jūsiškė ekspedicija – jau praeitis, lietuvių kancios bei jos įamžinimo istorija, minima net mokykliniuose vadovėliuose. Kokių minčių šiandien Jums kelia lietuvių tautos genocido aukų įamžinimo peripetijos? Ar dabartinis jaunimas suvokia tikrąją laisvės kainą?

Jau 1940 metais „atvežus Stalino saulę“ tapo aišku, kad tremtys neišvengiamos. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenimis, iš Lietuvos buvo ištremta 131 600 žmonių, tremtyje žuvo apie 28 000 žmonių. Nuo 1953 metų SSRS piliečiai nebebuvo masiškai tremiami, tačiau visos represijos, jų mechanizmas ir detalės dar ilgai buvo slepiamos.

Tremčių paslapčių „bomba“ pas mus sprogo tik 1988 metais, paskelbus Daliaus Grinkevičiūtės prisiminimus. Gal ne visi žino, kad tie prisiminimai pirmiausia buvo išleisti Paryžiuje, beveik 10 metų prieš susikuriant Lietuvos Sąjūdžiui (konkrečiai – 1979 m. Paryžiuje leistame rusų disidentų leidinyje „Pamiatj“), o prieš metus iki Sąjūdžio buvo publikuoti Leningrade.

Pačioje Lietuvoje tremties aukų įamžinimas iš pradžių vyko gana vangiai. Kapinėse atsirado antkapių nebent atskiriems tremtiniais, kurių palaikus pavyko parsivežti. Tik 1990 metais Naujojoje Vilnioje iškilo bendras paminklas Lietuvos tremtiniais – pasviręs metalinis kryžius. Kiti paminklai buvo pastatyti Rusijoje ir Kazachstane.

Prieš tris dešimtmečius didžioji jaunimo dalis apie tremtį mažai ką nežinojo. Atsiskleidusi tiesa apie didžią tautos kancią suvienijo mus mūru pakilti prieš SSSR tankus. Kovoje už Lietuvos nepriklausomybę kiekvienas tremtinys tapo mūsų laisvės „šoviniu“, žeidusiu sovietinę sistemą.

Norėtusi tikėti, jog ateis metas, kai Rusijos platybės taps lankomos visų norinčių, taigi ir Lietuvos emigrantų palikuonių, ir viso pasaulio piliečių. Kapai ir antkapiai laikui bėgant išnyks, tačiau mūsų pastatyti titano paminklai jiems bus liudininkai žiaurios istorijos, kurios pasikartojimo žmonija neeis. Štai ir šiais metais keturi Lietuvos drašuliai aplankė Tit-Arų kapines, sutvarkė jas, sutvirtino mūsų pastatytą paminklą. Taigi, labai norėdamas, jaunas žmogus gali pasitikti iššūkius ir tolimoje Jaktutijos šiaurėje, pasitikti – ir juos nugalėti.

Gėlės Kariuomenės dienai

Salėje Vilniaus anykštėnai. Iš dešinės (1-oje eil.): Gediminas Grina, Regina Smetonaitė, Jonas Andriuškevičius, Valdas Šiaučiulis ir kt.

Autoriaus nuotr.

Vilniaus anykštėnų sambūris (VAS) kasmet mini Lietuvos kariuomenės dieną. Šiemet tradicinė šventė buvo surengta lapkričio 19 d. Į Vilniaus igulos karininkų ramovę susirinko VAS taryba, sambūrio nariai ir aukšto rango kariūnai bei mokslininkai, svėdasiškių draugijos „Alaušas“ atstovai.

Šventiškai ir nuotaikingai minėjimą pradėjo VAS pirmininkė Regina Smetonaitė su tarybos nariu atsargos plk. G. Grina. Įdomų ir aktualų pranešimą apie savo tarny-

bą armijoje bei pareigas, taip pat Lietuvos kariuomenės atkūrimą atgavus Respublikos savarankiškumą (1990 m.), jos techninį aprūpinimą ir pastarojo meto tarptautinius ryšius bei įsipareigojimus kraštiečiams perskaitė plk.V. Šiaučiulis

Prof. A.Tyla, pagerbdamas buvusį savo mokytoją, skaitė pranešimą apie rašytojo A.Vienuočio-Žukausko jaunystės metus ir veiklą Anykščiuose tarpukario laikotarpiu. Jis taip pat pasidalino gan įdomiais, mažai kam žinomais savo prisiminimais apie to

meto rašytojo siekį tapti šauliu ir tiesiogiai dalyvauti kovose už mūsų šalies nepriklausomybę, jo darbus karo korespondentu fronte ir už tai rašytojui skirtus Lietuvos šaulių sąjungos apdovanojimus.

VAS tarybos narė Jolita Šedauskienė pagarsino mažai kam žinomą Eligijaus Smetonos straipsnį, kadaise skelbtą „Žiburyje“, apie Anykščių šaulių būrio 1920–1940 m. istoriją bei rašytojo veiklą šiame būryje, o kraštiečiai V. Rimša priminė svarbiausius Svėdasų valsčiaus šaulių būrio darbus nuo pat jo įsikūrimo Svėdasuose iki 1940 metų.

Renginyje buvo aptarti VAS tarybos darbai, atlikti pasitinkant Lietuvos nepriklausomybės 100-metį. Apie anykštėnų – Vilniaus konferencijos (1917 m) dalyvių pagerbimą – organizuotą jų kapų aplankymą (IX. 29), konferencijas, skirtas delegatams prisiminti Anykščiuose ir LR Seime, sumanymą įamžinti žinomo anų laikų Lietuvos kariuomenės fotografo Izidoriaus Girčio atminimą kalbėjo R.Smetonaitė, I.Randakevičienė, G.Grina ir kiti anykštėnai.

Minėjimas baigėsi VAS tarybos dovanomis. Gėlėmis ir nauja enciklopedine rašytojo Vygando Račkaitio bei „Anykštos“ laikraščio fotografo Jono Junevičiaus knyga „Žemė kelia žiedą“ buvo pamaloninti visi kalbėję lektoriai, renginio organizatoriai ir straipsnių apie VAS veiklą autoriai.

Renginio dalyviams nuotaikingai koncertavo Miglė Sakavičiūtė (arfa) ir Marius Sakavičius (violončelė). O paskui, kaip ir dera, šventinis šurmulys persimetė ir įsimagino prie anykštėnų suneštų vaišių stalo. Susitikus kraštiečiams, kalbų niekada netrūksta...

Romualdas Vytautas RIMŠA

Anykščių akademijoje

Jau ketvirti metai veikianti PAB Anykščių akademija įsitvirtino J.Biliūno gimnazijoje. Mokslo metus pradėjome spalio 11 dieną, pirmajam susitikimui pakviesdami žinomą alpinistą, aukščiausių pasaulio viršukalnių nugalėtoją, Anykščių krašto padangėje balionu pasiekusį aukščio rekordą – Vladą Vitkauską (beje, jau anykštėną, gyvenantį Anykščiuose).

Lapkričio 8 d. gausų būrį gimnazistų po savo gimtuosius Peslius vedžiojo ir apie pokario partizanų kovas pasakojo, savo eilėraščius gimtinei skaitė rašytojas Rimantas P. Vanagas. O lapkričio 17 dieną gimnazistai klausėsi Kauno anykštėno, profesoriaus Rimanto Plėščio įspūdingos, gausiai iliustruotos paskaitos apie ekspediciją „Lena-89“. Šios ekspedicijos, kuriai vadovavo svečias, dalyviai pirmieji pastatė paminklus tautiečiams tremtiniais tuometinės SSRS šiaurėje.

Gruodžio 13 dieną pilnutėlėje gimnazijos Aktų salėje apsilankė buvęs partizanas, į 90-uosius gyvenimo metus įžengęs Jonas Kadžionis-Bėda. Pokario kovų dalyvis, atkurtosios Algimanto apygardos partizanų vadas

Su ypatinguoju svečiu panoro nusifotografuoti visi jo paskaitoje dalyvavę gimnazistai.

Dalios Andriuškevičienės nuotr.

su pasigėrėtina pilietine, patriotine aistra apžvelgė nepriklausomos Lietuvos kelią, sovietų okupacijos užkluptą, bet nepalaužtą savo kartos jaunystę. Garbusis svečias be kita

ko priminė, jog Lietuvos valstybės 100-metis – ne tik visų mūsų nuopelnas ir garbė, bet ir didelis įsipareigojimas ateičiai.

PA info.

SEKAS: laukite istorijos tęsinio?

Tris dienas truko pirmą kartą Lietuvoje organizuotas Tarptautinis Anykščių pasakojimo festivalis SEKAS 2017. Jį organizavo Pasaulio anykštėnų bendrija, parėmė Anykščių rajono savivaldybė, Lietuvos kultūros taryba, Europos Sąjungos programa „Kūrybiška Europa“ ir Europos pasakojimo federacija.

Pasiūlyta festivalio programos įvairovė apjungė tradicinį pasakojimą ir šiuolaikinio pasakojimo meno tendencijas. Vyko dviejų dienų mokymai, kuriuos vedė Glazge, Škotijoje, įsikūrusio pasakojimo centro (The Village Storytelling Centre) atstovės, konferencija „Pasakojimo menas šiandienai. Įkvėpiančios pokalbiai su profesionalais“, profesionalūs užsienio svečių pasakojimo šou scenoje: „Iranas prieš Izraelį“ su pasakotojais Raphael Rodan ir Sahand Sahebdivani iš Amsterdamo, Nyderlandų (tuo pačiu atstovaujančius Iraną ir Izraelį) ir „Ugnis šiauriniame danguje. Suomių epas“ su vienu geriausių Jungtinės Karalystės pasakotoju Nick Hennessey ir trim virtuoziškais muzikantais iš Suomijos. Kvietė atviri, nemokami pasakojimo vakarai, šventė vaikams ir šeimoms „Pasakojis“.

Festivalio veiklos ir turinys džiugino, stebino, leido išdrįsti, pajusti skirtumus bei panašumus, pribloškė, bet nepaliko abejingų. Renginiuose keltų idėjų aktualumas ir atlikimo profesionalumas – verti didžiųjų Lietuvos miestų scenų.

– Kodėl rengi šį festivalį Anykščiuose? Daryk Vilniuje, – prieš festivalį sakė The Mezrab Storytelling School vienas iš įkūrėjų, pasakotojas Rafaelis (Raphael Rodan).

– Tikiu Anykščių potencialu, – prisipažinau.

nei pusė veiklų buvo anglų kalba) festivalio egzistavimo mažame miestelyje, ne sezono metu klausimą tyliai ar garsiai kėlė dažnas sutiktas. Reikia drąsos ir atkaklumo įveikti iškilusius iššūkius. Didžiausiais jų įvardinti gali-

„labai neaiški programa“. Festivalis – tarptautinis. Pasirodymai, mokymai ir konferencija vyko anglų kalba. Pasirūpinta gyvu vertimu, dalomąja medžiaga, subtitrais. Kartu su žmonėmis turėjome įveikti kalbos barjerus ir baimes, randant argumentų garsiems ir tyliems „aš ne toks poliglotas“. Stebint lietuviškai subtitruojamą baigiamąjį festivalio pasakojimo

Pirmąjį „SEKAS“ vakarą A. Vienuolio-Žukausko name muziejuje žinoma etnologė, žurnalistė Gražina Kadžytė A. Vienuolio legendą „Šventavartės aukuro atšvaitai“ pateikė kaip šiuolaikinį pasakojimą, o jaunoji jos kolegė Milda Varnauskaitė nustebino klausytojus originaliai paporinta išpažintimi „Emigravau netyčia, mama“.

A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus nuotr.

Ieva Šližienė, Guoda Bardauskaitė ir Daiva Ivanauskaitė konferencijoje dalijosi patirtimis, įgytomis pasakojant kalėjime.

Kristinos Meilutės nuotr.

– Žinai, o pasakojimo festivalis Anykščiuose tikrai turi perspektyvą, – reziūmavo priėjęs Rafaelis po baigiamąjo pasirodymo.

– Žinau, dėl to jis čia ir vyksta, – nusišypsuoja.

Didesnio, į žingeidžią, intelektualią auditoriją orientuoto ir dar tarptautinio (kur daugiau

ma: išankstines nuostatas apie pasakojimą, šio žanro suvokimo vakuumą ir kalbinius barjerus. Pasakojimo festivalis Lietuvoje vyko pirmą kartą. Bene svarbiausia užduotis – sudominti plačiąją auditoriją šiuolaikinėmis pasakojimo idėjomis, randant laiko ir atvirumo kiekvienam „mes nieko nesuprantam“, „kas čia bus?“,

šou, blykstelėjo mintis, kad tokie pasirodymai galėtų vykti reguliariai, kaip galimybė regionų gyventojams mokytis užsienio kalbos.

Viena iš sąlygų, padėjusių festivaliui įvykti – Anykščių kultūros įstaigų motyvacija prisiminti dalį atsakomybės, atrandant tarpusavio bendradarbiavimo ir atvirumo galimybes, nes nebuvo posėdžio, „nuleidžiančio“ paliepiamą „iš viršaus“ padėti ir bendradarbiauti. Parodyta kultūros sektoriaus branda, atsakingas požiūris ir veiksmai, profesionalumas – įrodymas, kad net mažame miestelyje kartu galima nuveikti labai daug. Tikėtina, kad pagalba patalpomis, įranga, žmonių darbu, svetingumu ateityje galėtų tapti bendradarbiavimu auginant bendrą idėją, pasakojimo žanrą imant kūrybinę platformos pagrindu.

Festivalis įvyko. Jis galėtų ir toliau augti ir tapti šiandienos literatūrinių Anykščių – Kalbanchio miesto žiemos sezono atidarymo vizitine kortele, nauju kultūrinio turizmo reiškiniu. Strateginė vertė pasiekama kultūros ir verslo sektorių bendradarbiavimu, kuriant ir siūlant su pasakojimu susijusias paslaugas ir produktus tiek šeimoms su vaikais, tiek ir intelektualiai auditorijai iš visos Lietuvos. Ar įmanomas tęstinumas? Reikia tiek nedaug – sąlygų veikti.

Daugiau informacijos apie įvykusį Festivalį – Facebook paskyroje *pasakojimofestivalisSEKAS* arba <https://www.facebook.com/pasakojimofestivalisSEKAS/>.

Jurgita BUGAILIŠKIENĖ,
Tarptautinio Anykščių pasakojimo festivalio vadovė

Anykštėnų knygų derlius

RUGIAGĖLĖ, NEŠANTI RUGIO VARDĄ...

Vygandas Račkaitis, Jonas Junevičius. *Žemė kelia žiedą*. Išleido UAB „Petro ofsetas“, 2017 – 132 p. 500 egz., rėmė Anykščių rajono savivaldybė.

Skaitydamas naują Vygan-
do Račkaičio ir Jono Junevi-
čiaus bendrą kūrinį „Žemė
kelia žiedą“ (pažintinė proza
+ spalvotos nuotraukos), dar
kartą suvokiau, kad knygas rei-
kia kurti tik tokias, kurios ilgai
nenustos vertės. Matau, kad ši
knyga ir yra tokia. Mokyti žmo-

nes gamtos paslapčių nebuvo ir nebus menku darbu. Baugina min-
tis, kad net viduramžiais Europoje žmonės apie supančią gamtą
žinojo daugiau, nei mes dabar. Tada žmonės augalais ir gydėsi,
ir maitinosi. Kai kurie už dideles gamtos žinias būdavo deginami
ant laužo kaip raganiai, mat sugebėdavo išgydyti ligonius... O ką
besakyti apie mūsų protėvius, gyvenusius giriose! Jie patys išmoko
skirti augalus – naudingus, nuodingus, maistingus. Net apmaudu,
kad nebežinome, kokiais vardais žolynai buvo vadinami.

Naujoji knyga į gamtą grąžina tuos, kurie jau nutolę nuo jos, bet
dar tikisi ją pažinti iš arčiau. Štai pakalnutė ir baltašaknė. Jos arti-
mai giminingos, todėl panašios, bet ir skirtingos. Kurios iš jų uoga
raudona, o kurios – juoda? Kodėl jos tokios gražios, bet reikia jų
pasisaugoti? Apie tai autorius atvirauja 38 puslapy. O kas toji tau-
kė? Tai dekoratyvus, aukštas augalas rožiniais žiedų varpeliais. Ir
kada žmonės sužinojo, kad taukė gelbsti, ištikus nelaimei? Paslap-
tis atskleista 84 p., čia pat puikuoja ir taukės žiedų spalvos.

O kas yra palemonas? Pasirodo, tai ne tik Kauno priemiestis, bet
ir itin įdomus augalas. Nepaprasto mėlynumo žiedais jis nuspalvi-
na pievas, o jo gydomosios savybės keletą kartų stipresnės už gar-
siojo valerijono. Kaip jį atpažinti? Viską rasime 64 p. Ir taip – per
visą knygą: 62 augalai vis kitaip pristatomi, vis naujos fotografijos.
Apie kiekvieną ir moksliškai, ir kasdieniškai, ir poetiškai.

Į gamtą išeikime su šia knyga. Tada kiekvienas pasivaikščiojimas
paupiu ar mišku bus ekskursija į gyvą gamtą atvertomis akimis.

Bronius ŠABLEVIČIUS

VIENATVĖS SKAISTYKLOJE

Rasa Milerytė. *Viskas trunka ilgiau, nei tikėtasi*. Eilėraščiai. „Utenos Indra“, 2017 – 80 p. 50 egz., rėmė Žaneta ir Antanas Kibickai.

Liūdesys kartais paguodžia. Tikriausiai su tokia mintimi derėtų
atsiversti pirmąjį Rasos Milerytės poezijos rinkinį „Viskas trunka
ilgiau, nei tikėtasi“.

Kaip iš dalies išpažįsta ir pati autorė, knyga gravituoja jos pamėg-
tų ir skaitomų „marčėnų, stankevičių, stankų, jonynų, parulskių,
grajauskų...“ (p. 42) poetikos lauke. Galbūt labiau pirmųjų, nei
paskutiniųjų. R. Milerytės dažniausiai rimuotų eilėraščių pasaulį
smelkia lietūs, gausu rudens, sapnų, kančių, kapų ir minčių apie
savąjį laikinumą. Šios poezijos skonį geriausiai pajusite perskaitę
vieną embleminių rinkinio tekstų „Migdymasis“ (p. 45):

*Dabar miegok ir nieko nebebus
Tik virš galvos toks mėlynas dangus,
Tik po dangum toks kvepiantis vanduo,
Tik brendantis tuo vandeniu ruduo.*

*Tik vakaras, seni kapai,
Prisiminimas, kad buvai
Daugiau nei dulkė, kad esi
Tik dulkė kaip visi.*

Čia pavartota ir autorės taip mėgstama
išraiškos priemonė – eilutės pabaigos per-
kėlimas. Vis dėlto skaitant neapleidžia klau-
simas: kiek tikras, o kiek įsikalbėtas yra šis
eilėraščių liūdesys? Galbūt šis dėmesys mirčiai ir laikinumui tėra
retorikos priemonė? Dar daugiau, kur skaitytoją veda tokios eilutės:
į liūdesį perkeičiantį katarsį ar į „alergijos gyvenimui“ būseną?

Vis dėlto įdomiausia rinkinyje ne mirties tema, kuria tiek daug
jau yra kalbėję kiti šiuolaikiniai lietuvių poetai, pvz., Aidas Mar-
čėnas („Jau pirmu sakiniu autorius pradeda kalbėti apie Mirtį.“) Skaitant įtraukia vieniša odisėjiška klajonė – R. Milerytės lyrinis
subjektas tarytum egzistuoja tarpinėje būsenoje „kažko gražaus,
kas nuolatos – pro šalį“ (p. 17). Stebėdami gamtą ir jos reiškinius,
žvelgdami į aplinkinius, šios poezijos lyriniai subjektai tarytum,
viena vertus, patiria aplinkinio pasaulio – gamtos ir žmonių – sve-
timumą, kita vertus, savo paties negalėjimą susitapatinti, patirti vie-
nybę su aplinka, aplinkiniais, net mylimaisiais. Ši vienatvės skais-
tykla – perspektyvi tema tolimesnei kūrybai – ragina skaitytoją iš
naujo atrasti, kiek meilės ir dėmesio esame vieni kitiems skolingi,
kol mirtis mūsų dar neišskyrė.

Tomas TAŠKAUSKAS

GYVENO KADAIŠE BAJORAI...

**Osvaldas Janonis. *Surdegio ir jo apylin-
kių bajorai*. UAB Printeasy, Kaunas, 2017
– 150 p. 50 egz., redaktorius ir rėmėjas
Vituolis Joneliūnas.**

Tikriausiai visoje Lietuvoje nėra kito
tokio miestelio, kuriam vienas autorius
būtų paskyręs tiek daug dėmesio ir išlei-
dęs tiek knygų, kaip O. Janonis apie Sur-
degį. Suskaičiavus skaitmeninio formato
ir spausdintas knygas, jų būtų vos ne dvi
dešimty.

Šiuokart bibliografijos veteranas susitelkė ties Surdegio ir jo apy-
linkių gyventojų luomais; tautinė sudėtis dar laukia tyrėjų dėme-
sio. Savaiame aišku, kad didžioji gyventojų dalis buvo lietuviai
valstiečiai. Antrąją pagal dydį sudarė bajorai. Surdegio apylinkėse
taip pat gyveno miestiečių, dažniausiai atsikėlusių iš artimesnių
miestų, ir kitų luomų gyventojų.

Šiame leidinyje pateikiamas bajorų, gyvenusių XIX a. viduryje ir
šiek tiek anksčiau, taip pat XX a. pradžioje, sąvadas. Tokias chrono-
logines ribas lėmė išlikusios bažnytinių metrikų knygos. Leidinio
tikslas – palengvinti žinių paiešką apie šį gyventojų luomą. Net ir
ne specialistui skaitant šį sąvadą, apima jausmas, lyg būtų išžen-
gę į egzotišką, ligi šiol niekieno neregėtą salą.

Leidinyje turėtų būti naudingas kraštotyrininkams, istorikams,
kitų sričių darbuotojams, visiems, besidomintiems Surdegio ir jo
apylinkių praeitimi.

Judita SKAČKAUSKIENĖ

PASAULIO ANYKŠTĖNAS

ISSN 2029-4077

© Pasaulio anykštėnų bendrija

Redakcija: Vilniaus g. 41, LT-29145 Anykščiai

Tel. (8 381) 54404, 54432, 53724

Redaktorė Silvija Mažeikytė

mob. 8 699 89825

raskila6@gmail.com

El. paštas: p.anykstenai@gmail.com,

Redakcinė grupė: Rimantas Vanagas,

Tautvydas Kontrimavičius, Vygandas Račkaitis,

Miglė Marija Galvonaitė

Interneto svetainė www.anykstenai.lt

Maketavo Rūta Kaselė

Tiražas 500 egz.

Išleido ir spausdino

UAB „Petro ofsetas“

Naujoji Riovonių g. 25C

LT-03153 Vilnius

Tel. +370 5 273 33 47

El. p. priemimas@petroofsetas.lt

www.petroofsetas.lt